

William Frank Buckley ml. v roce 1979

Zdroj: Wikimedia

William Frank Buckley – 100 let

ROMAN JOCH

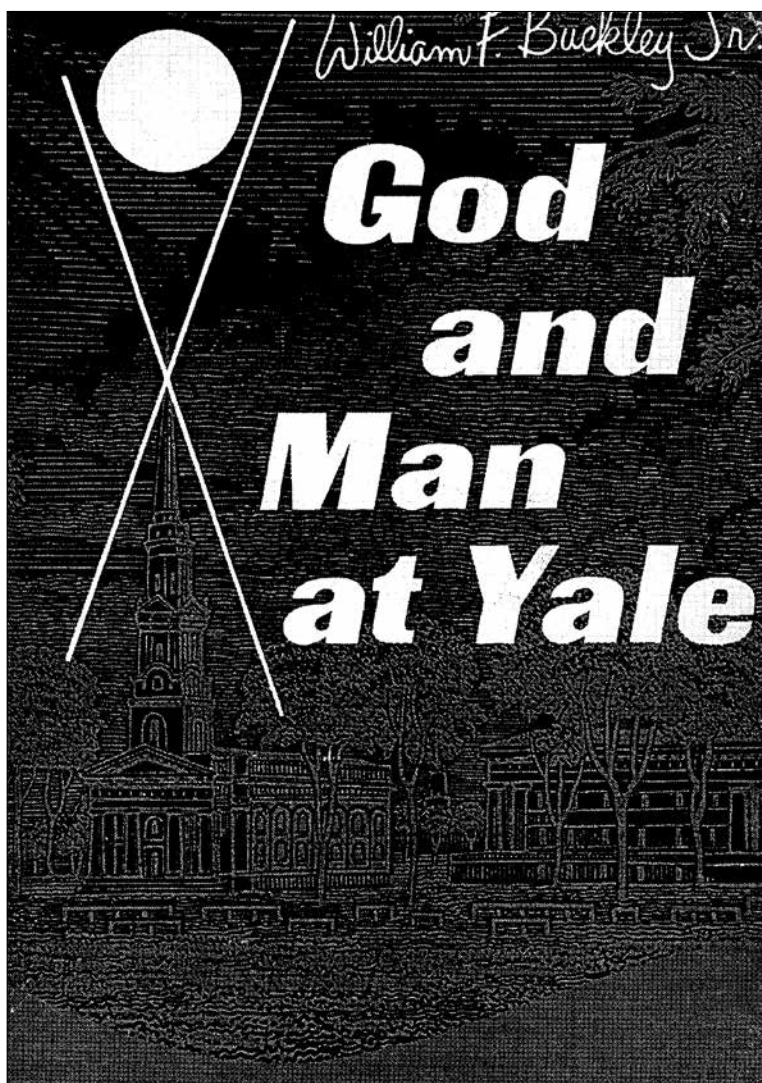
William Frank Buckley mladší byl ze všech intelektuálů druhé poloviny 20. století osobnost asi s největším politickým dopadem; změnil Ameriku i svět. A přitom je u nás stále neznámý.

Dnes již legendární americký komentátor, čtyřiaosmdesátiletý George F. Will (*The Washington Post*, Pulitzerova cena 1977), to popsal takto: Nebýt Ronalda Reagana, nedošlo by k rozpadu Sovětského svazu. Nebýt kandidatury Barryho Goldwatera na prezidenta v roce 1964, Ronald Reagan by nikdy nevstoupil do politiky. Nebýt založení časopisu *National Review* v roce 1955 mladým Williamem F. Buckleyem, nebylo by kandidatury Barryho Goldwatera na prezidenta v roce 1964. Na počátku byla jiskra v mysli Billa Buckleyho, ze které se rozhořel požár, jenž v roce 1980 vedl ke zvolení Ronalda Reagana prezidentem a k následné porážce Sovětského svazu ve studené válce. Jinými slovy, Bill Buckley vyhrál studenou válku.

Jakkoli šokující může být tato nadsázka, je v podstatě pravdivá. Dne 24. listopadu 2025 uplynulo od narození Williama F. Buckleyho sto let.

Narodil se v New Yorku do velice netypické rodiny. Otec pocházel z jižního Texasu, byl irského původu (předkové migrovali z Irska přes Kanadu až k hranici s Mexikem), jako vystudovaný právník přesídlil do Mexika, kde podnikal v těžbařském byznysu. Matka pocházela z New Orleans, z rodiny švýcarského původu. Mexiko se na začátku 20. století zmítalo v revolučním a kontrarevolučním a opět revolučním chaosu; v roce 1921 Buckley senior podporoval neúspěšnou kontrarevoluci, byl ze země vyhoštěn a o vše přišel. Zkusil znovu těžbu ropy v jiných zemích, ve Venezuele uspěl a opět zbohatl. Rodina byla katolická a elitářská, otec dravý kapitalista, mexikofilní a hispanofilní, s aristokratickými kulturními preferencemi. Rodiče měli deset dětí (Bill Buckley byl číslo šest), vyrůstali ve velkém domě v městečku Sharon ve státě Connecticut na severoseverovýchod od New Yorku. Prvním jazykem malého Billa Buckleyho byla španělština (mexické chůvy), druhým francouzština (vychovatelka), až třetím angličtina. Část dětství strávil v Paříži, rok střední školy (podzim 1938 – léto 1939) v Anglii. Při cestě autem do školy se zastavili na místním letišti, kde dav právě vítal premiéra Chamberlaina po návratu z Mnichova s papírem v ruce slibujícím „mír pro naši dobu“.

Po vypuknutí války v Evropě a návratu dětí do Spojených států byla rodina izolacionistická, nechtěla mít nic společného s evropskou válkou, pro mladého Buckleyho byl prvním hrdinou letec a izolacionista Charles Lindbergh. Po vstupu Ameriky do války byl Buckley v důstojnické škole v Georgii; v dubnu 1945 byl v čestné jednotce salutující vlaku, který odvážel rakev zesnulého prezidenta Franklina D. Roosevelta do Washingtonu.

Obálka knihy *Bůh a člověk na Yale* z roku 1951

Po válce Yaleova univerzita, Buckley byl šéfredaktorem studentských novin; proslul v nich radikálně konzervativními a prokapitalistickými komentáři. Po jejím absolvování vydal v roce 1951 knihu *Bůh a člověk na Yale (God and Man at Yale)*, v níž univerzitu zkritizoval: založili ji stoupenci svobodného podnikání a křesťanství, univerzita však učí kolektivistické ekonomické názory a podřívá křesťanskou víru studentů. Její sponzoři, většinou bohatí absolventi, by jí neměli dávat peníze, dokud se nevrátí ke svému původnímu poslání. Univerzita reagovala na kritiku jako slon v porcelánu, z knihy učinila aféru, takže ta se stala bestsellerem a pětadvacetiletý Buckley celebritou.

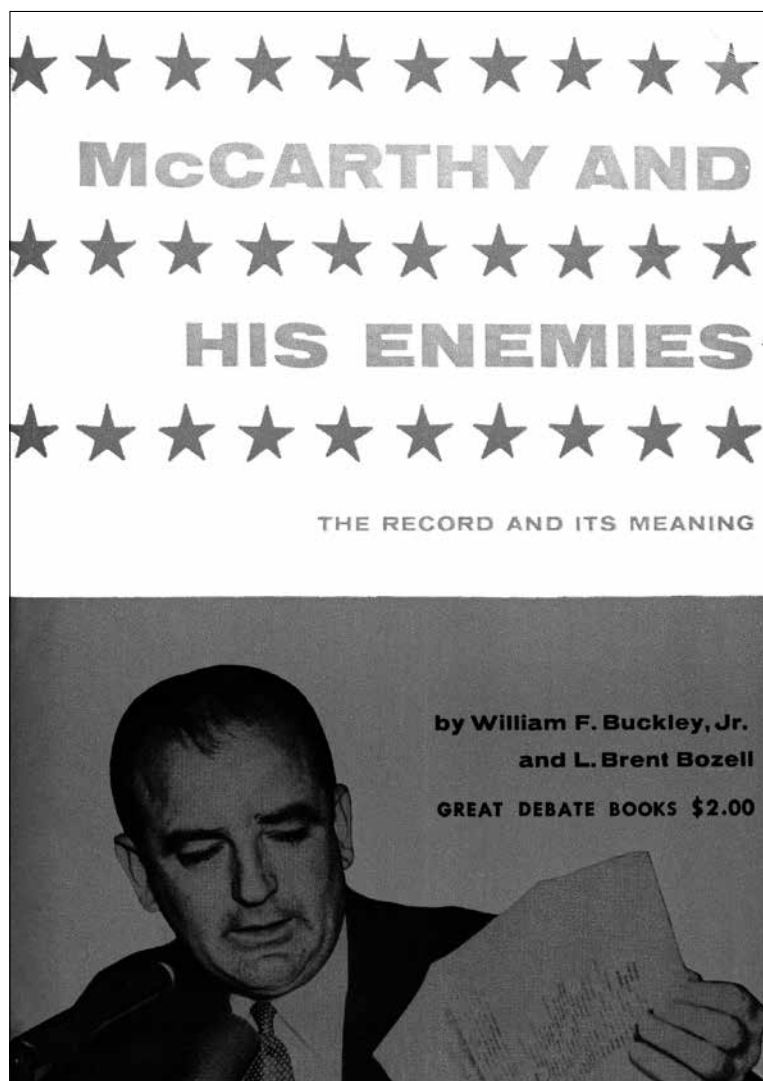
Jeho druhou a vlastně nejdůležitější záležitostí se stal ostrý antikomunismus. Z druhé světové války vyšel Sovětský svaz mocnější než kdykoli předtím, usiloval o světovládu; a jak se zjistilo, Rooseveltova vláda byla infiltrována, skrz na skrz prošípována americkými komunisty – sovětskými agenty. Buckleyho učitel na Yale Willmoore Kendall seznámil svého studenta s Jamesem Burnhamem, autorem knihy *Zápas o svět (The Struggle for the World)* z roku 1947, v níž nastínil, jak zvítězit ve studené válce. Oba byli bývalí trockisté a považovali stalinismus za čisté zlo; většina Američanů si však jeho závažnost neuvědomovala. Oba pracovali pro CIA jako konzultanti a experti na psychologickou válku. Naverbovali i mladého Buckleyho a on pro tuto zpravodajskou agenturu pracoval v letech 1951–1952 v Mexiku. Předtím se oženil s Kanadankou Patricií Taylorovou z bohaté rodiny v kanadském Vancouveru (byla spolužačkou jeho sestry na vysoké škole, tak se seznámili).

Po návratu z Mexika napsal se svým spolužákem z Yale a sestřiným manželem Brentem Bozellem obhajobu senátora Josepha McCarthyho, nazvanou *McCarthy a jeho nepřátelé (McCarthy and His Enemies: The Record and Its Meaning)*; vyšla v roce 1954 krátce předtím, než se senátor dostal do konfliktu s armádou, jenž vedl k jeho pádu.

Mladí autoři v něm McCarthyho obhajovali; ukazovali, že ve většině případů měl pravdu, párkrát to ale s obviněními přehnal, leč nemýlil se v tom nejdůležitějším: totalitáři ve státním aparátu svobodné země působit nemají. Na komunisty se mají vztahovat stejná kritéria jako na nacisty za války. Nyní, po zveřejnění svazků Venona (v roce 1995) – dešifrovaných sovětských depeší mezi ambasádami a konzuláty ve Spojených státech i Kanadě a centrálou v Moskvě –, víme, že McCarthy míru komunistické infiltrace americké vlády spíše podcenil, než přecenil.

Do té doby byl Bill Buckley americkou liberální levicí považován za konzervativního *enfant terrible*, nyní se zdálo, že se obhajobou McCarthyho odepsal.

Až na to, že to hlavní mělo ještě přijít. V roce 1955, pár dní před svými třicátými narozeninami, založil časopis *National Review*. Ten se stal hlavní názorovou platformou politického proudu, kterému se od té doby říká americký konzervatismus. Není to jen jediná ideologická pozice, ale spíše kombinace – či fúze, proto se jí také říká fuzionismus – pozic tří. První je klasický, silně prokapitalistický liberalismus takových myslitelů jako Friedrich von Hayek, Ludwig von Mises či Milton

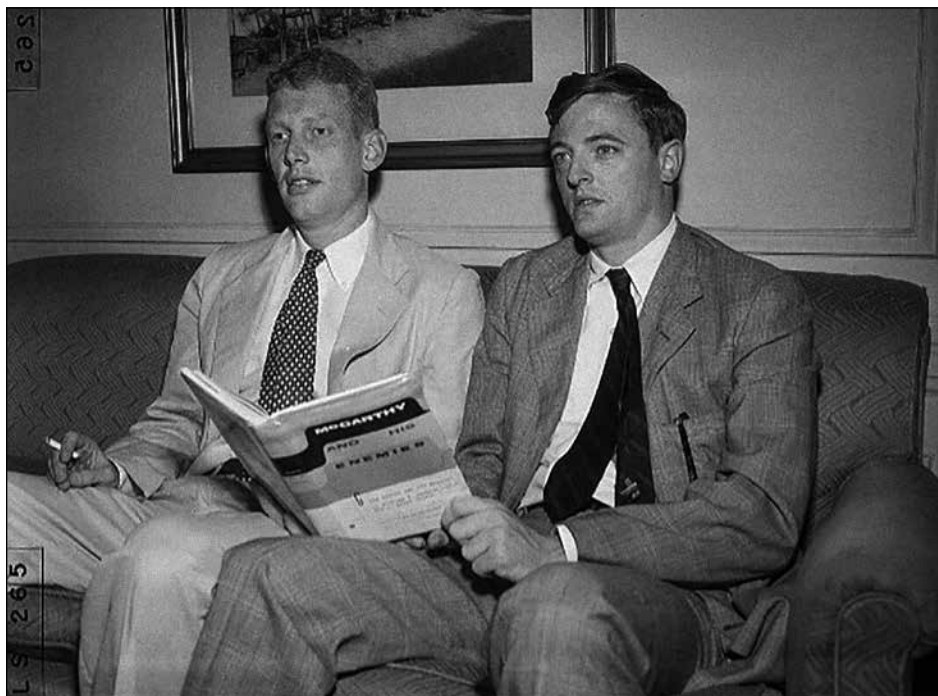
Obálka knihy *McCarthy a jeho nepřátelé* z roku 1954

Friedman. Druhou je hodnotový tradicionalismus, nejbližší konzervativismu evropskému, který představovali profesor Richard Weaver, politický filosof Russell Kirk, sociolog Robert Nisbet či původem evropští filosofové Leo Strauss a Eric Voegelin. Třetím byl odhodlaný antikomunismus již zmíněných profesorů Jamese Burnhama a Willmoora Kendalla (bývalí trockisté), ale i bývalých komunistů jako byl novinář Whittaker Chambers (ve třicátých letech sovětský agent, kurýr GRU, v roce 1952 napsal monumentální a hluboce duchovní autobiografii *Svědék*), rodák z Haliče Willi Schlamm (před Mnichovem žil v Praze a byl přítelem Mileny Jesenské), bohem Max Eastman či Frank Meyer, syn newyorského právníka, který byl ve třicátých letech jako student na Oxfordu a London School of Economics (LSE) v Británii aktivním komunistou, organizátorem studentského komunistického hnutí v Británii. Právě on později, když se stal antikomunistou, dodal americkému konzervativismu finální koherenci tím, že sloučil klasický liberalismus s tradicionalismem: cílem lidského života je ctnost, jak o tom učí židovsko-křesťanská morální tradice západní civilizace, ale ctnost – aby byla ctností – si musí člověk svobodně zvolit, proto je cílem politického řádu klasicky liberální svoboda. Američtí konzervativci mají konzervovat ideje, principy a politiku otců zakladatelů Spojených států.

Buckley díla všech těchto a řady dalších autorů ve svém časopise publikoval a byl jimi ovlivněn; a syntézu jejich myšlení sám propagoval a popularizoval. Vydavatel časopisu William Rusher byl aktivistou v Republikánské straně. V roce 1960 v rodinném sídle Buckleyů v Sharonu založili mládežnickou organizaci usilující o realizaci jejich názorů – porážku socialismu doma a komunismu v zahraničí –, nazvanou „Mladí Američané za svobodu“ (YAF). Rusher a další uskutečnili poněkud nepřátelské převzetí Republikánské strany od centristů na severovýchodě (reprezentoval je guvernér státu New York Nelson Rockefeller) ve prospěch pravicovějších politiků na jihu a západě a zajistili nominaci jejich politického vůdce, senátora Barryho Godwatera z Arizony, na prezidenta v roce 1964.

Goldwater byl sice poražen poměrem hlasů 61:39 na procenta (a na členské státy Unie poměrem 44:6), ale Republikánská strana již zůstala většinově konzervativní. Na závěr kampaně vystoupil na podporu Goldwatera i jeden bývalý herec z Hollywoodu, od roku 1962 celoživotní přítel Buckleyho a čtenář *National Review*, který bude v roce 1966 bude úspěšně kandidovat na funkci guvernéra Kalifornie. Jmenoval se Ronald Reagan.

Buckley se v roce 1965 rozhodl kandidovat na starostu New Yorku, protože kandidáti republikánů i demokratů byli levicoví. V debatách exceloval svým důvtipem. Věděl, že nemá šanci vyhrát, proto kampaň vedl jako paradigmatickou, nepodbízel se voličům, ale bavil se. Získal tak sympatie i levicově liberálních novinářů. Na jejich otázky odpovídal např. takto: „Kolik získáte hlasů?“ – „Můj konzervativní odhad je, že jeden.“ „Kdybyste náhodou vyhrál, co byste udělal jako první?“ – „Požádal bych o přepočítání hlasů.“ „Kdybyste ale přesto byl zvolen starostou, vykonával byste tuto funkci?“ – „Nikdy jsem o tom nepřemýšlel.“ „Mohli byste se nad tím zamyslet

Spoluautoři L. Brent Bozell ml. a William F. Buckley ml. při rozhovoru o své knize *McCarthy a jeho nepřátelé* pro deník *The Los Angeles Times* – 1. 6. 1954

Zdroj: Wikimedia

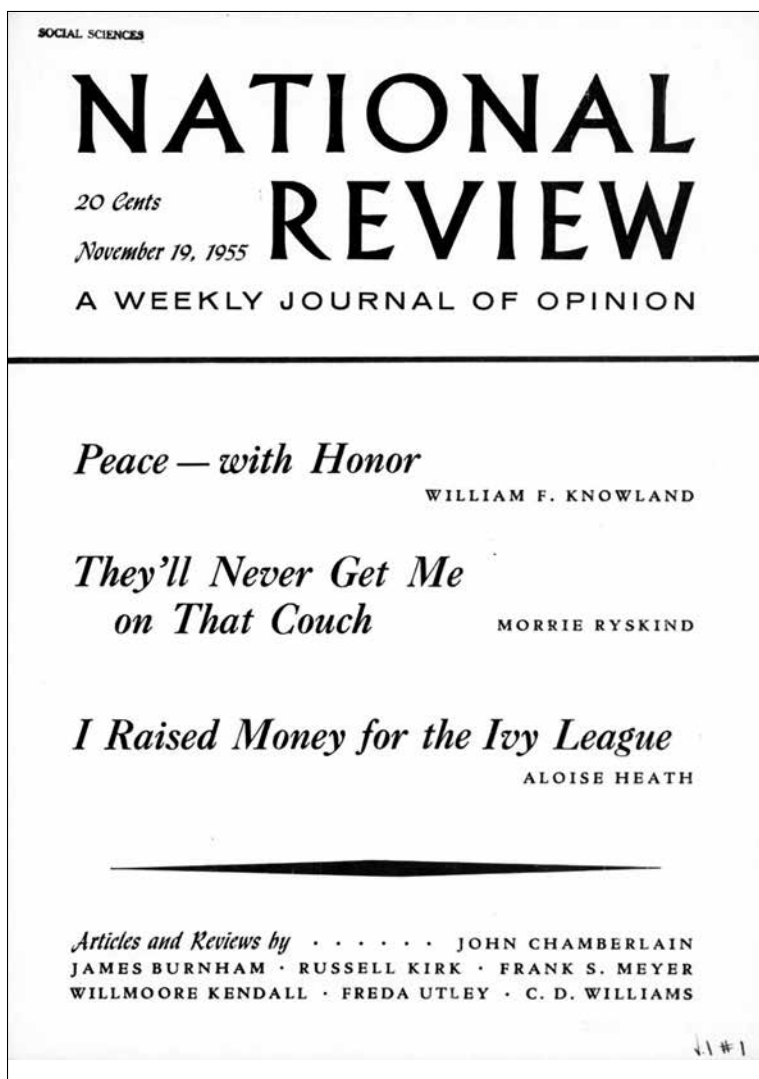
nyní?“ – Buckley pomalu přemýšlí a pomalu říká „Ano..., kdybych byl zvolen starostou... vykonával bych úřad starosty.“

Jako výsledek takto vedené kampaně přišla o rok později nabídka na několik týdnů televizního pořadu *Firing Line* – formát jednoduchý: Buckley a jeho hosté, většinou, ale nikoli vždy z levice, a debata o jakékoli politické otázce. Tam jeho vtip a pohotovost vynikaly. Pořad nakonec trval třiatřicet let – od roku 1966 až do roku 1999 – a byl to nejdéle trvající televizní diskusní pořad v dějinách amerických televizních stanic; nakonec ho ukončil sám Buckley. Když dostal otázku proč, odpovéděl: „nechci umřít v televizi v přímém přenosu.“ Buckley se stával celebritou, konzervativcem, s nímž liberálové sice nesouhlasili, ale s nikým nesouhlasili tak přátelsky jako právě s ním. Týdeník *Time* s jeho karikaturou na první straně přinesl v roce 1967 jeho profil pod titulkem „Konzervativismus může být legrace“.

Jako šéfredaktor časopisu *National Review* psal od začátku šedesátých let několikrát týdně novinový názorový sloupek, přebíraný stovkami novin v amerických městech, dále měl televizní show jednou týdně – a přednášková turné po amerických univerzitách. Stovky debat ročně. Když v šedesátých letech diskutoval na univerzitách a obhajoval válku ve Vietnamu, pochvaloval si, jak jsou protiváleční studenti mírní a jak klidně si vyslechnou jeho názor. Pořadatel mu řekl: „Vy to nechápete, pane Buckley. Vy jste pro ně někdo jako mimozemšťan; úplně zjevení. Člověka s vašimi názory ještě nikdy nepotkali. Zírají na vás v údivu beze slov.“

Mimochodem, památná je debata na jeho *alma mater* – Yaleově univerzitě – na podzim 1962. Původně měl přednášet jako jeden z řady představitelů různých politických proudů; jedním z nich měl být i předseda Komunistické strany Spojených států Gus Hall. Buckley studentskému svazu vzkázal, že vystoupí jen tehdy, bude-li moci učinit v debatě pokus přesvědčit je, aby komunistu Halla nezvali. Studenti musí souhlasit s tím, že on přednese své argumenty – a oni potom budou hlasovat. Pokud přesvědčí většinu, studenti pozvánku Hallovi zruší, pokud nepřesvědčí, mohou Halla pozvat podle plánu. O jiném tématu přednášet nebude. Souhlasí s tím studenti? – Ano, souhlasili, mysleli si, že je nepřesvědčí a Halla si stejně pozvou, jak na to mají právo, ale byli zvědaví, s jakými argumenty přijde...

Buckley uvedl, že studenti vědí, že Gus Hall je svými argumenty ve prospěch komunismu nepřesvědčí. Celé jejich vzdělání je vede k tomu, že s něčím tak odporným, jako je totalitní komunismus, oni svobodomyšlní studenti souhlasit nikdy nebudou. Chtějí si ho pozvat jako kuriozitu. A to je ten problém. Jako ke svému hostu se k němu musí chovat slušně. Jako k představiteli odporného světonázoru – a z úcty k obětem komunistického totalitarismu minulým i současným, trpícím v mučírňách v Sovětském svazu, v Číně, na Kubě právě v tom momentu, kdy oni by měli mít slušnou výměnu názorů s Hallem papouškujícím rudou propagandu – se slušně chovat nemohou. Bylo by to výsměchem všem těm obětem. Nemohou si ho pozvat, aby ho zostouzeli, spílali mu a nadávali mu. Vlákali by ho do pasti jako nějaké ošklivé zvíře. Ať tak či onak, vlákali by do pasti sami sebe, obě možnosti –

Obálka prvního čísla měsíčníku *National Review* z listopadu 1954

chovat se k němu slušně i chovat se k němu neslušně – by byly špatné. Mají jen jedno čestné východisko: pozvání mu zrušit. Zakončil zvoláním „...bojujte proti totalitářům, bojujte proti nim, jak můžete, ale nikdy si je jako hosty nezvěte k sobě domů, do svých místností a do svých domovů.“ Ohromení studenti poté hlasovali. Většina z nich odhlasovala zrušení pozvání Guse Halla.

K vládě Richarda Nixona na přelomu šedesátých a sedmdesátých let měl Buckley vztah ambivalentní. Prezidenta Dwighta Eisenhowera v padesátých letech ani Nixona v roce 1960 nepodporoval, připadali mu příliš centrističtí. Po porážce Goldwatera v roce 1964 však v roce 1968 Nixona podpořil jako „nejpravcovějšího zvolitelného kandidáta“. Ale již v roce 1970 jím byl zklamán – válka ve Vietnamu bez ochoty vyhrát, *détente* se Sověty a uznání maoistické Číny. Podle Buckleyho Amerika ztratila morální čistotu ve studené válce, když si Nixon v Pekingu v roce 1972 připsal s Mao Ce-tungem, nejmasovějším vrahem 20. století.

Od poloviny let sedmdesátých, ve věku padesáti let, započal Buckley svou novou, další kariéru: stal se autorem série špiónážních románů.

Vyprovokoval ho k tomu film *Tři dny kondora* s Robertem Redfordem v hlavní roli, který zobrazoval CIA jako cynickou, amorální instituci, nepodobnou svému hlavnímu soupeři, KGB. To Buckley považoval za zásadně mylný obraz reality; CIA i KGB používaly podobné či stejné prostředky, ale za účelem naprosto opačných cílů. Je to, jako když někdo povalí k zemi babičku, protože kráčela pod kola autobusu a tím ji zachrání, a někdo jiný srazí babičku k zemi rovnou pod kola autobusu; pak to nelze popsat jenom tak, že oba jsou vlastně stejní, protože oba srážejí babičky k zemi...

Hlavní Buckleyho knižní hrdina, agent CIA Blackford Oakes (ročník 1925, stejně jako autor...) vystupuje v jedenácti knihách, napsaných v letech 1976 až 2005. První z nich, *Zachránit královnu*, se odehrává v roce 1952 v Anglii; poslední, *Poslední úkol pro Blackforda Oakese*, v roce 1988 v Moskvě. V první knize Buckley popsal výcvik, jaký u CIA dostal on. Oakes má za úkol zjistit, kdo z královské rodiny je sovětským agentem. Svede mladou královnu a ta mu netušeně v posteli dodá informaci, kterou potřebuje – je to její bratranec. Toho pak zabije v leteckém souboji stíhaček.

Druhá kniha, *Poskvrněná kaple*, se odehrává v Západním Německu později v téže době. Mladý německý šlechtic Wintergrin je za války v protinacistickém odboji, po válce stoupenec sjednoceného demokratického Německa a odhodlaný antikomunista. Chce sjednotit Německo a zvažuje vyzbrojování Západního Německa jadernými zbraněmi – kvůli odstrašení Sovětů. Stalin hrozí třetí světovou válkou. CIA se dohodne s KGB na vraždě Wintergrina; Blackford Oakes spolupracuje s agentkou KGB Erikou. Nainstaluje do zámecké kaple, kam se Wintergrin chodí modlit, elektřinu tak, že šlechtice zabije. Po Wintergrinově smrti se z kaple stane poutní místo, ve výroční den jeho smrti tam putují lidé, aby vzdali úctu mrtvému bojovníkovi za svobodu, včetně velvyslanců některých zemí s antikomunistickými režimy. Jednou je poutníkem i Blackford Oakes; při mši v kapli má v očích slzy. A před kaplí

Obálka prestižního časopisu *Time* z října 1954 s Buckleyho karikaturou

v ní přes okénko limuzíny zahlédne jiného poutníka, bývalého ředitele CIA Allena Dullese. Přistoupí k němu a představí se. Dulles mu podá ruku – Oakes ji nestiskne a zeptá se ho: „Udělali jsme správně, když jsme Wintergrina zabili?“ Dulles odpoví: „Takovou otázku si nikdy nepřipouštím.“ Oakes se rozzuří: „Ale proč? Wintergrin byl velkou nadějí Evropy, ztělesňoval ideály Západu, byl tím nejlepším, co Západ měl!“ Dulles mírně rozladěn: „Kdybych si pokaždé kladl otázku, zda si počínáme správně, ti obojací [stojící na jedné straně, ale i na straně druhé] by nás zabili. Byla by to naše paralýza.“ A pak už skutečně našťavaně: „Možná jsme udělali chybu. Možná jsme ho neměli zabít. Možná Stalin blufoval a nezaútočil by. To nevím. Ale jedno vím jistě: z vědomí faktu, že někdy něco děláme nesprávně a špatně, určitě nevyplyvá, že nemáme dělat nic. I při plném vědomí, že uděláme chyby, jednat musíme, jinak by to byla naše úplná paralýza, a druhá strana, ta horší strana, by pak vyhrála...“ Oakes kývl na znamení souhlasu a nabízenou ruku stiskl. Kývnutím hlavy se rozloučili. Buckley si ze všech knih série cenil nejvíce právě tuto.

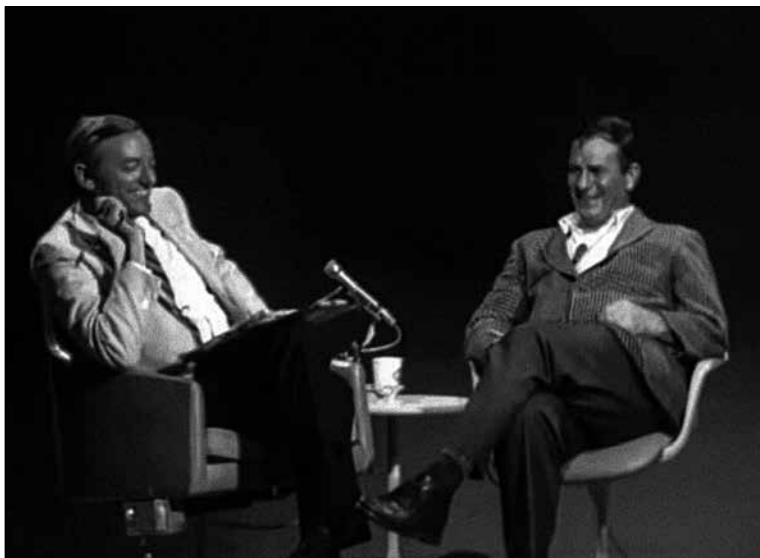
Osobně považuji za dvě nejlepší ty, které se odehrávají na Kubě v letech 1962 a 1963 – *Uvidíme se později*, *Aligátore* a *Mongoose, odpočívej v pokoji*. (Buckley měl velký cit pro španělsky mluvící společnosti Latinské Ameriky; část děje se odehrává v Miami v prostředí kubánského exilu a v Mexiku). V hlavních rolích jsou Blackford Oakes a Che Guevara, pak Fidel Castro. V knihách jsou zajímavé monology prezidenta Kennedyho, které dobře ilustrují Buckleyho psychologický vhled do uvažování tohoto mladého státníka. V první ze zmíněných knih Oakes objeví na Kubě sovětské rakety, ve druhé po neúspěšném atentátu na Castra nedokáže zabránit atentátu v Dallasu, který ukončí život amerického prezidenta a který Castro, jenž o atentátu ví, sleduje v přímém rozhlasovém přenosu.

Za zmínku stojí i *Velice soukromé spiknutí*, které se odehrává na začátku éry Michaila Gorbačova a obsahuje monology prezidenta Ronalda Reagana – v nichž si Reagan například stěžuje, že jej jeho konzervativní přátelé, včetně Buckleyho, kritizují za to, že chce s Gorbačovem podepsat smlouvu INF o stažení jaderných raket středního doletu z Evropy, a přitom si neuvědomují, že ta dohoda je pro Západ výhodná.

V závěrečné knize řady špionážních románů *Poslední úkol pro Blackforda Oakse* zabije hlavní hrdina někdejšího sovětského agenta v britské zpravodajské službě žijícího nyní v Moskvě Kima Philbyho a v přestřelce je sám zabít.

Buckley psal tyto knihy každý rok vždy v únoru a půlce března, které trávil ve Švýcarsku (v zimním středisku, městečku Gstaad); dopoledne psaní, odpoledne lyžování, podvečer ještě krátké psaní, pak večere a zábava s přáteli, jakými se pro něho stali britští herci David Niven a Roger Moore, spisovatel Vladimír Nabokov, monacká kněžna Grace (původem Američanka) či americký levicový ekonom a jeho nejoblíbenější partner v debatách John Kenneth Galbraith.

Kromě špionážních románů s fiktivním hrdinou Oakesem napsal Buckley i romány další. Za zmínku stojí například biografický a zároveň částečně autobiogra-

Z televizního programu *Firing Line* – epizody č. 113 (Hippies) z 3. září 1967 a č. 143 (Vietnam a intelektuálové) z 3. dubna 1969: na snímcích moderátor William F. Buckley se spisovatelem Jackem Kerouackem a lingvistou Noamem Chomskym

Zdroj: Archiv Jana Cholínského

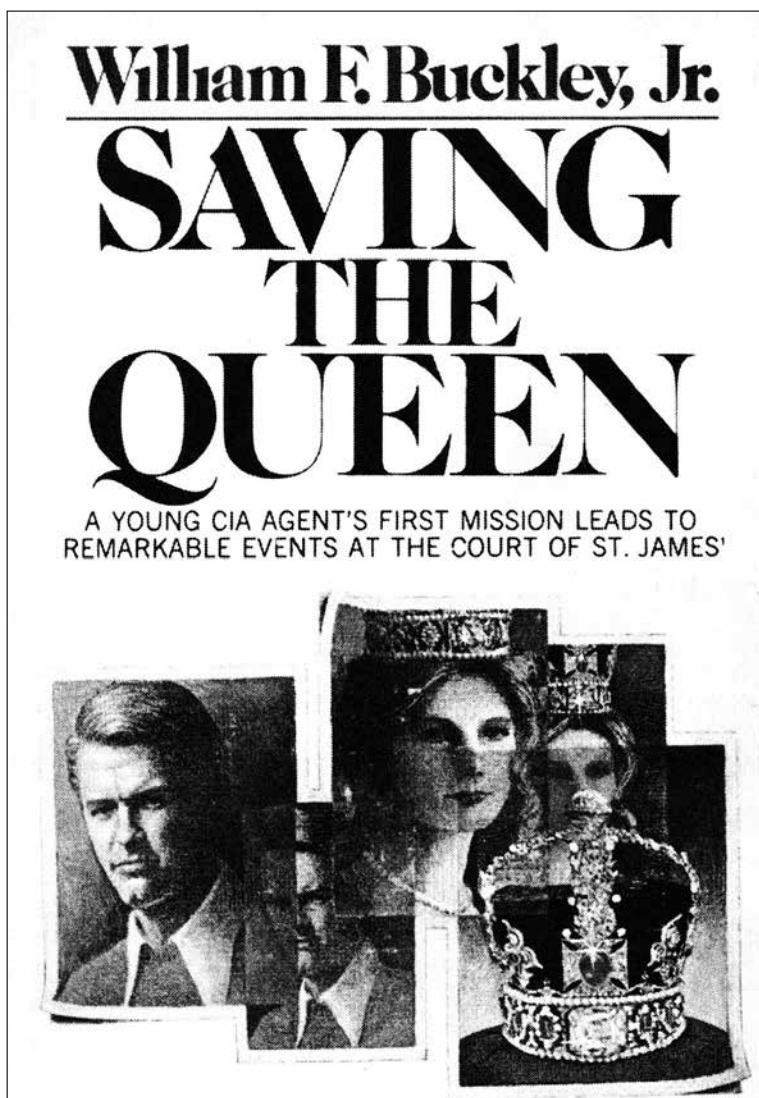
fický román *Lovec rudých* o senátoru Josephu McCarthym, který přináší kritický, přesto však sympatizující profil této kontroverzní osobnosti; nebo kniha *Pochopit to správně* a mladých lidech na americké pravici v letech 1955–1965 a pravicových vlivech na ně – ať už seriózních v podobě *National Review* či extrémních v podobě kultu kolem spisovatelky Ayn Randové; nebo kniha o antikomunistických, konspiračních teoriích vyznávaných „Společností Johna Birche“, jejíž zakladatel Robert Welch věřil, že prezidenti Eisenhower a Kennedy byli vědomým komunistickými agenty.

Předposlední Buckleyho knihou byla publikace *Létat vysoko* – vzpomínky na bývalého republikánského senátora a neúspěšného prezidentského kandidáta Barryho Goldwatera a jeho celoživotní profil (Goldwater byl za války vojenský pilot; pak pilot pro zábavu, létání bylo jeho koníčkem; jako senátor byl generálem letectva ve výslužbě). Posledním Buckleyho autorským počinem byla kniha *Reagan, jak jsem ho znal* – o jejich vzájemném přátelství, který byla vydána až po autorově smrti, sice nedokončená, ale z valné většiny napsaná.

Po Buckleyově smrti vydali různí autoři mnoho jeho článků, esejů a přednášek jako editoři, takže jeho syn Christopher Buckley (sám autor humoristických románů; zfilmován byl například jeho román *Děkujeme, že kouříte*) žertem prohlásil, že „otci po smrti vyšlo více knih, než většině lidí za jejich života“.

V lednu roku 1978 se na Univerzitě v Jižní Karolině v rámci televizního diskusního pořadu *Firing Line* uskutečnila dvouhodinová debata Buckleyho s Reaganem. Týkala se ratifikace smlouvy o předání průplavu v americkém pásmu Panamě. Toto pásmo bylo od začátku 20. století, když Spojené státy pomohly Panamě získat nezávislost na Kolumbii, územím Spojených států. Ty průplav taky financovaly a vybudovaly. Americký prezident Jimmy Carter však uzavřel s panamským diktátorem Omarem Torrijosem smlouvu o tom, že na znamení dobré vůle vůči Latinské Americe Spojené státy bezplatně předají celé pásmo Panamě. Téměř všichni konzervativci, zprvu i Buckley, byli proti. Buckley však navštívil Panamu a viděl, jak důležitá je tato otázka pro panamský patriotismus a pro Panamce, proto změnil názor a začal smlouvu – tj. předání pásma Panamě – podporovat. Reagan zastával tradiční názor americké pravice – „postavili jsme to, financovali jsme to, je to naše“.

V debatě proti sobě stály dva týmy, na Buckleyho straně byli redaktor *National Review* James Burnham, konzervativní komentátor George Will a admirál Elmo Zumwalt, na straně Reaganově bezpečnostní expert Roger Fontaine, konzervativní komentátor (a budoucí prezidentský kandidát) Pat Buchanan a admirál John McCain (velitel amerického námořnictva v západním Pacifiku a otec budoucího senátora a kandidáta na prezidenta Johna McCaina). Moderátorem debaty byl bývalý senátor Sam Ervin, který vedl vyšetřování aféry Watergate v Senátu. Když jsem si záznam debaty pustil, přišly mi jako lepší argumenty Buckleyho, ale většina diváků měla za to, že debatu vyhrál Reagan. Pro Reagana to bylo důležité; v roce 1976 jako bývalý guvernér Kalifornie těsně prohrál primárky s republikánským prezidentem

Obálka špionážního románu *Zachránit královnu* z roku 1976

Geraldem Fordem (ten pak podlehl ve volbách kandidátu Demokratické strany Carterovi), bylo mu pětasedesát let a zdálo se, že jeho politická kariéra je u konce. Jeho odpor k jednomu důležitému aspektu zahraniční politiky prezidenta Cartera v roce 1978 z něho ale učinil vedoucího představitele republikánské opozice a ponechal mu otevřenou cestu k další kandidatuře...

V roce 1980 slavil časopis *National Review* čtvrtstoletí své existence; byla to velká sláva, o to větší, že právě krátce předtím byl osobní přítel Billa Buckleyho, Ronald Reagan, zvolen prezidentem Spojených států. Reagan, ačkoli věkem starší, byl politicky Buckleyho žákem. A když v roce 1985 časopis slavil třicet let své existence, hlavním řečníkem na oslavě byl prezident Spojených států. Na úvod začal typickým reaganovským vtípem: „Musím se vám přiznat, v Bílém domě je teď trochu chaos, protože moje pravá ruka občas neví, co dělá moje krajně pravá ruka...”

Tehdy už byl generálním tajemníkem ÚV KSSS Michail Gorbačov, leč válka v Afghánistánu byla v plném proudu. Buckley byl v závěrečném projevu na oslavě vážný; řekl, že šedesát let žil jako svobodný člověk, a doufá, že jeho syn – a syn prezidenta – budou také svobodní, až jim bude šedesát. Zárukou toho je nyní jediný člověk na světě – prezident Spojených států – a on, Buckley, doufá, že jejich synové budou moci v budoucnu s vděčností říci o svých otcích, že na vrcholu studené války, když šlo o všechno, krev v jejich cévách proudila rychle.

Koncovka studené války se blížila. Ronald Reagan odešel z prezidentského úřadu v lednu 1989; do deseti měsíců padla Berlínská zeď. Dva roky poté se rozpadl samotný Sovětský svaz.

Po neúspěchu puče stoupenců tvrdé komunistické linie v Sovětském svazu v létě 1991 Buckley v úvodníku v *National Review* v září toho roku, nazvaném „Vyhráli jsme“, velice vážným tónem napsal, že Západ válku proti komunismu ani tak nevyhrál, jako ji spíše komunisté prohráli. Na Západě za celou studenou válku podle něho dominoval v politice jen jeden neochvějný přítel svobody, a to Ronald Reagan. Zmínil se také o těch, kdo měli pravdu ohledně podstaty komunismu od samého počátku; kdyby svoboda měla svou Sněmovnu lordů, určitě by v ní měl zasedat Alexandr Solženicyn. A pak o osobnostech spojených s jeho časopisem, které už zemřeli: Whittaker Chambers, James Burnham, John Dos Passos, Max Eastman, Frank Meyer. A svůj komentář uzavřel slovy: „A na kolenou vzdáváme díky Prozřetelnosti za změny v Rusku, díky od nás, kdo se toho mohli dožít, a díky těm již zesnulým, kteří nám pomáhali chápat, proč bylo správné bojovat za zachování západní civilizace.“

Ještě předtím v roce 1990 u příležitosti svých pětasedesátých narozenin a pětaticátých narozenin časopisu *National Review* předal Buckley místo šéfredaktora svému nástupci; stal se jím John O'Sullivan, bývalý poradce a autor projevů Margaret Thatcherové. Buckley v roce 1991 podporoval první válku v Zálivu; na konci desetiletí kritizoval prezidenta Billa Clintona za nedostatek sexuálního sebeovládání; po 11. září 2001 podporoval válku proti terorismu i invazi do Iráku, ale později

Setkání prezidenta Spojených států Ronalda Reagana s William F. Buckleym v oválné pracovně Bílého domu ve Washingtonu – 21. ledna 1988

Zdroj: Wikimedia

kritizoval prezidenta George Bushe mladšího za snahu šířit demokracii ve světě – s tím, že cílem zahraniční politiky má být bezpečnost, nikoli šíření morálního ideálu. Napsal, že kdyby tehdy (před invazí) věděl, co ví teď (Irák nebyl takovou hrozbou, ničivé zbraně neměl), válku by nepodporoval.

Jedním ze zásadních Buckleyho děl v postreaganovském období byl nejdřív esej (který tvořil obsah celého jednoho čísla *National Review* v prosinci 1991) a pak kniha (vydaná v březnu 1992) „Na stopě antisemitismu“. Analyzoval v něm osobnosti, které byly z tohoto nešvaru obviňovány (na pravici komentátor a prezident-ský kandidát Pat Buchanan, na levici spisovatel Gore Vidal); hodnotil, do jaké míry oprávněně a do jaké nikoli; vymezoval hranice, jak poznat, kdo je skutečně antisemitou a kdo ne i přes některé výroky, jež by se daly označit za antisemitské. Je to velice nuancovaná, náročná literatura, kterou uvítala americké levice i pravice té doby. Buckley tím poskytl americké veřejné veřejnosti velkou službu a na dalších třicet let byl antisemitismus v Americe zanedbatelný. Bohužel, pro teroristických útocích islamistického Hamásu proti Izraeli 7. října 2023 na americké levici zase vzkvétá a americkou pravici pomalu infiltruje.

Prezident Bush udělil Buckleymu u příležitosti jeho osmdesátých narozenin v roce 2005 nejvyšší americké civilní vyznamenání, prezidentskou Medaili svobody. William Frank Buckley zemřel v únoru 2008 ve věku dvaosmdesáti let ve své pracovně, nad svým pracovním stolem, při psaní článku. Do poslední chvíle pracoval.

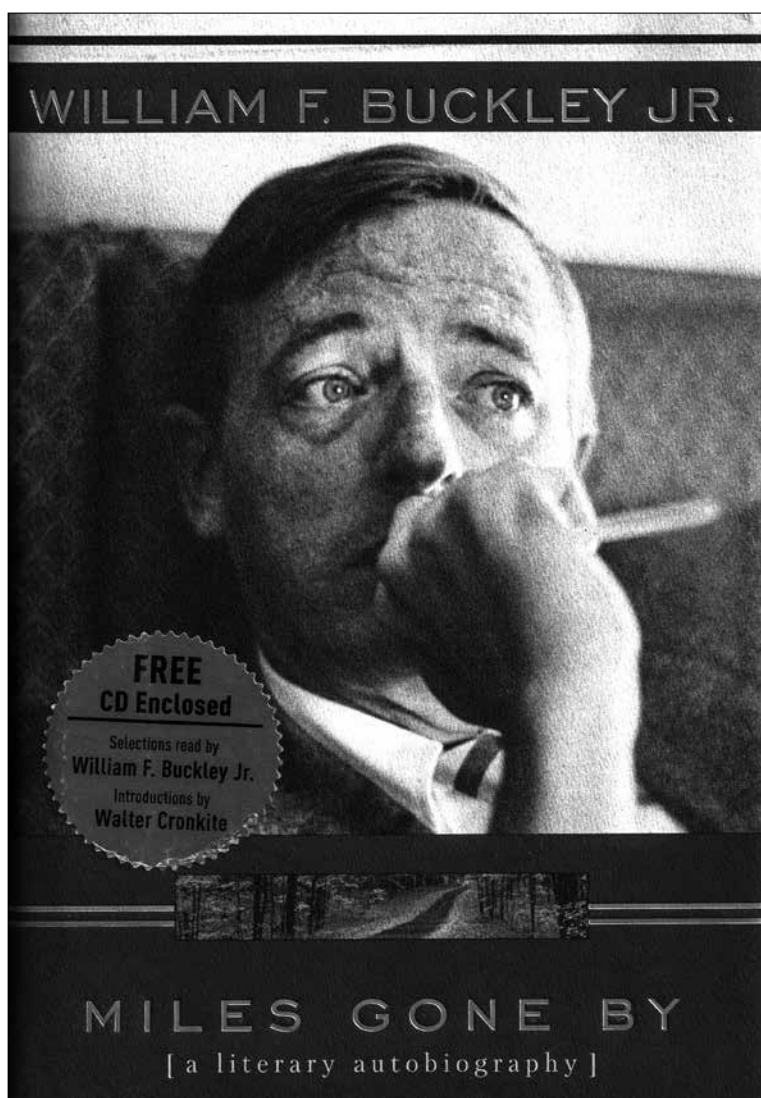
Na pohřbu Billa Buckleyho v katedrále sv. Patrika v New Yorku promluvili dva jeho osobní přátelé: bývalý ministr zahraničí Henry Kissinger, jehož politiku *détente* vůči Sovětskému svazu Buckley kritizoval, a bývalý levicový senátor a v roce 1972 neúspěšný demokratický kandidát na prezidenta George McGovern, s nímž sice politicky nesouhlasil v ničem, ale přesto byli přátelé.

Buckley zemřel dávno předtím, než se v roce 2015 Donald Trump rozhodl kandidovat na prezidenta. Je známo, že Buckley se o něm veřejně vyjádřil jen jednou: v roce 2000, když Trump usiloval o prezidentskou nominaci za Reformní stranu založenou v devadesátých letech texaským miliardářem Rossem Perotem (nominaci však tehdy získal Pat Buchanan). Tehdy o Trumpovi napsal, že je „narcis“.

Jak by se na něj díval dnes? S jistotou to nevíme. Blízcí spolupracovníci a přátelé Buckleyho, jako komentátor George F. Will či redaktor *National Review* Rick Brookhiser, jsou vůči Trumpovi velice kritičtí; ten druhý ho nazval „zlomyslným tupcem“ a „zhoubným klaunem“ a oba litují, že konzervativci dopustili, že hlavním představitelem hnutí, které založil Buckley, je nyní Trump.

Jiní, hlavně ti, kdo jsou sdruzeni kolem kalifornského *Claremont Institute* tvrdí, že mladý Buckley, který sympatizoval se senátorem McCarthym, by nyní podobně sympatizoval s Trumpem, jehož by vnímal jako berana, který prolomí a rozboří hradby poblázněných levicově-liberálních elit.

Jaký by měl Buckley názor na Trumpa, se již na tomto světě nedozvíme. Víme však, že Buckley byl čtyřicet let svědomím a hlasem amerického antikomunismu

Obálka knihy *Míle, jež mám za sebou* z roku 2004

a slovem i perem svolával Američany k zastavení komunistické expanze ve světě a k vítězství Spojených států ve studené válce. Založil a řídil politické hnutí, jehož cílem byla porážka Sovětského svazu a vykázaní komunismu na smetiště dějin. Ronald Reagan byl mečem tohoto hnutí, Bill Buckley jeho perem. I díky němu jsme dnes svobodní.

Existovala však nějaká kauza, politická otázka, v níž se Buckley mýlil či později změnil názor? Ano. V padesátých letech a v první polovině let šedesátých byl obhájcem rasové segregace na americkém Jihu; přesněji řečeno, byl odpůrcem jejího ukončení, zákazu ze strany federální vlády – federální justice, Kongresu a prezidenta. On sám cítil a jako křesťan to musel vědět, že segregace je špatná, ale domníval se, že na to mají přijít bílí Jižané, mají na to dostat dost času, aby ji sami zrušili legislativním procesem v parlamentech jižanských států; takové zrušení jim nemá být nařízeno federálním diktátem. Byl stoupencem decentralizace a odpůrcem vměšování federální vlády do lokálních záležitostí občanů – i za cenu toho, že segregace ještě několik let (desetiletí?) potrvá. Na konci šedesátých let však veřejně změnil názor; prohlásil, že lokální změny by trvaly příliš dlouho, než by segregaci zrušily, že federální zásah byl nutný a on se mýlil, když ho deset patnáct let předtím odmítal. V roce 1970 dokonce naznačil, že do konce století by měl být americkým prezidentem zvolen první černoch. Na konci svého života za svůj největší politický omyl považoval to, že se kdysi zastával segregace.

O Buckleym vyšlo mnoho knih, včetně jeho životopisů. První napsal tehdy mladý levicový, socialistický publicista John B. Judis v roce 1988 a má název *William F. Buckley: patron konzervativců* (*William F. Buckley: Patron Saint of the Conservatives*); je to solidní životopis, poctivý, dobrý, ale nezahrnuje posledních dvacet let Buckleyho života. V roce 2011 publikoval liberálně orientovaný profesor Carl T. Bogus životopis *William F. Buckley a vzestup amerického konzervatismu* (*William F. Buckley jr. and the Rise of American Conservatism*) – je to biografie věcná, leč ničím výjimečná. Levicová a feministicky orientovaná profesorka Heather Hendershotová vydala v roce 2016 knihu *Otevřen diskusi: jak William F. Buckley postavil liberální Ameriku do frontové linie* (*Open to Debate: How William F. Buckley Put Liberal America on the Firing Line*), která velice vtipně pojednává o jeho diskusním televizním pořadu *Firing Line*, je Buckleymu nakloněna a lituje toho, že v dnešní Americe už takto kvalitní diskusní pořady nejsou. Konzervativce Alvin S. Felzenberg o rok později (2017) publikoval životopis *Muž a jeho prezidenti: politická odysea Williama F. Buckleyho mladšího* (*A Man and His Presidents: The Political Odyssey of William F. Buckley jr.*), v němž klade důraz na Buckleyho názory na zahraniční politiku, jejichž prizmatem hodnotil jednotlivé americké vlády, a popisuje důvody, proč nakonec považoval Bushovu intervenci v Iráku za chybu. Konzervativce a dlouholetý Buckleyho přítel Lee Edwards o něm v roce 2019 napsal oslavnou knihu *William F. Buckley mladší: tvůrce hnutí* (*William F. Buckley jr.: The Maker of a Movement*) a všichni čekali ještě na knihu jeho oficiálního, samotným Buckleyem vybraného

životopisce, kterým je levicový liberální novinář Sam Tanenhaus. ten na své knize začal pracovat už v roce 1998 a Buckley mu umožnil přístup ke všem svým archivům a dokumentům. Biografie *Buckley: život a revoluce, jež změnily Ameriku* (*Buckley: The Life and the Revolution That Changed America*) vyšla v létě u příležitosti stého výročí Buckleyho narození. Je zklamáním. Má sice tisíc stran, je vynikající a podrobná, co se týče prvních třiceti let Buckleyova života až do založení časopisu *National Review*, ale v podstatě končí v roce 1980; o posledních 27 letech Buckleyova života pojednává jen v poslední kapitole a to ještě velice stručně. Kniha působí spíše tak, že je jen prvním dílem životopisu, přičemž druhý, pojednávající o letech 1981–2008, nebyl zatím napsán, vydavatel tlačil na autora, aby ta kniha v roce 2025 prostě už konečně vyšla, protože poté už Buckley nemusel nikoho příliš zajímat...

Sám Buckley svůj životopis nenapsal, nicméně v roce 2004 vydal sborník svých starších článků a esejů, který je jakousi jeho literární autobiografií, jak o tom svědčí její název *Míle, jež mám za sebou: literární autobiografie* (*Miles Gone By: A Literary Autobiography*). Tvoří ji deset kapitol a epilog.

V kapitole první, „Domov“, popisuje Buckley své dětství ve státě Connecticut, rok na střední škole v Anglii, zálibu svého otce i svou vlastní ve víně, a prezentuje medailonky svých rodičů. Kapitola druhá se věnuje Yaleově univerzitě a kontroverzi vyvolané jeho první knihou. Třetí kapitola nastiňuje jeho život za války na základně. Čtvrtá se věnuje jeho hlavní celoživotní sportovní zálibě: plavby na plachetnicích, lyžování a krátce i létání. Kapitola pátá, „Lidé“, přináší profily jeho deseti přátel v dospělosti (herec David Niven, prezident Ronald Reagan, expert Henry Kissinger, spisovatelka, politička a diplomatka Clare B. Luceová, spisovatel Tom Wolfe, dirigent Vladimir Horowitz, herec Roger Moore, publicista Alistair Cooke, kněžna Grace a ekonom John K. Galbraith), jakož i kolegů z časopisu *National Review* (Willi Schlamm, Willmoore Kendall, Frank Meyer, James Burnham, sestra Priscilla Buckleyová, William Rusher); šestá zachycuje vzpomínky na důležité osoby jeho života, mimo jiné i na Whittakera Chamberse a Ronalda Reagana (obsahuje mj. debatu s Reaganem o Panamském průplavu). V sedmé kapitole se věnuje angličtině a nezvyklým slovům, v osmé svému cestování: Orient Express, Lurdy, plavby na plachetnicích, ponor k vraku Titaniku. Kapitola devátá přináší vzpomínku na jeho kandidaturu na starostu New Yorku a desátá pojednává o aspektech společenského života, včetně jeho – k jeho vlastnímu překvapení nejčastěji přetiskovanému – esejí o tom, „Proč si nestěžujeme“, když nám něco ve veřejné dopravě (vlak, letadlo...) vadí nebo nás obtěžuje. V epilogu se zamýšlí nad svou poslední cestou, která ho ještě čeká a kterou ukončil svůj pozemský život v únoru 2008.

William F. Buckley, byl tvůrcem hnutí, patronem konzervativců, přítelem a inspirátorem Ronalda Reagana, antikomunistou, bojovníkem za svobodu. Byl renesančním člověkem, jedním z vítězů studené války. Koupil nám čas. Zda jej promrháme nebo svou svobodu zachováme, bude záležet již jenom na nás.